

KUNTAAN OHJAAMISTA KOSKEVAT PYKÄLÄT HALLITUKSEN ESITYKSESSÄ LAIKSI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ

Turun kaupungin lausunto

§ Kuntaan ohjaamisen valtakunnalliset tavoitteet

Kuntaan ohjaamisen valtakunnallisia tavoitteita koskevassa pykälässä todetaan, että valtioneuvosto vahvistaa kuntaan ohjaamisen strategiset tavoitteet ja valtakunnalliset linjaukset osana alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 10 §:n mukaista aluekehittämispäätöstä.

Turun kaupunki pitää erittäin tärkeänä, että valtioneuvosto määritelisi tarkennetut tavoitteet kuntaan muuton valtakunnallisesti tasaisen jakautumisen ja sujuvuuden varmistamiseksi. Tavoitteiden määrittelyssä tulisi olla mukana Kuntaliitto ja maahanmuuton kannalta keskeiset kunnat.

Eri toimenpitein tulisi kannustaa myös syrjäisempiä maakuntia ja niiden alueilla sijaitsevia pienempiä kuntia maahanmuuttajien vastaanottoon ja osaamisen hyödyntämiseen. Tavoitteiden määrittelyssä ja sitä palvelevissa tilastotiedoissa tulee huomioida maakuntatason erojen lisäksi maakuntien sisäiset erot. Nykyisin maahanmuuttajat keskittyvät Etelä-Suomeen ja erityisesti suuriin kaupunkeihin sekä sopimusmenettelyä itsenäisen muuton kautta.

§ Kuntaan ohjaamisen suunnittelu ja kehittäminen maakunnassa

Kuntien kannalta on keskeistä, että maakunta määrittelee kuntaan ohjaamisen menettelytavat ja vastuutahot maakunnassa selkeästi ja huomioiden alueensa kuntien erilaiset käytänteet ja edellytykset kansainvälistä suojelua saavien vastaanottoon.

Lakiehdotukseen on kirjattu, että tarvittaessa sisäministeriön osallistuu tarvittaessa ja työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä kuntaan ohjaamisen suunnitteluun ja kehittämiseen. Tämä yhteistyö on erittäin tarpeellinen ja edistäisi sekä maakuntien että niiden alueella sijaitsevien kuntien kotouttamistyötä.

Suurena kaupunkina Turun näkökulmasta sopimusohjauksella on nykyisellään ollut vain vähäinen merkitys ja mahdollisuudet ohjata maahanmuuttajien sijoittumista ovat olleet heikot. Sopimusjärjestelmä on kuitenkin antanut raamit erityisesti heikossa asemassa olevien palvelutarpeen ennakointiin ja tarvittavien palveluiden ja asumisen järjestämiseen. Pienemmissä kunnissa sopimusmenettelyn merkitys on ollut selvästi suurempi, osin jopa ainoa kuntaan muuton väylä. Sopimusmenettelyllä on nykyisellään pystytty edesauttamaan tasaisempaa taakanjakoa kuntien välillä.

Mikäli sopimusmenettely rajataan vain murto-osaan kansainvälistä suojelua saavista eli kiintiöpakolaisiin, menettävät kunnat tämän ohuenkin mahdollisuuden valmistautua pakolaisten vastaanottamiseen. Heikoimmassa asemassa olevat tulevat jatkossakin tarvitsemaan vahvan palveluverkon ja tukea maakunnan palveluiden lisäksi myös kunnasta.

Kiintiöpakolaisten lisäksi sopimusmenettelyn tulisi koskea automaattisesti myös muita kansainvälistä suojelua saaneita henkilöitä, mikäli he ovat erityisiä toimenpiteitä tarvitsevia. Turun kaupunki ei pidä riittävänä lakiehdotukseen kirjattua menettelyä, jossa maakunta tekee sopimuksen kuntien kanssa ainoastaan, mikäli maakunta katsoo sen tarpeelliseksi maakunnallisten tietojen pohjalta. Alueellisen tasapainon ja yhteiskunnallisen vakauden näkökulmasta maakunnan tulisi sopia kuntapaikoista myös niiden kuntien kanssa, joihin kohdistuu vähemmän muuttoa suoraan vastaanottokeskuksista.

Lakiluonnoksen pykälässä ei määritellä tarkemmin mistä asioista maakunnan ja kunnan välisessä sopimuksessa sovittaisiin. Pykälän perusteluissa todetaan, että pakolaiskiintiössä otettujen kuntasopimusten osalta kunta vastaisi asunnon järjestämisestä pakolaisella ja tämän perheelle. Muita koskevien sopimusten osalta sopimusten sisältä jää tarkentumatta myös perusteluissa. Sopimusmenettelyn kautta hoidettava asumisen järjestäminen vähentää käytännön kokemusten pohjalta asumiseen liittyviä häiriöitä ja on siksi täysin itsenäiseen muuttoon perustuvaa toimintatapaa parempi menettely. Asunnon järjestämiseen on tarpeellista liittyä myös asumisohjausta ja neuvontaa. Sopimuksen liittyvistä velvoitteista ja palveluista tulee maksaa kunnille erillinen korvaus.

§ Kuntaan ohjaaminen

Tiedon välittämistä toimijoiden kesken tulee kehittää kuntiin ohjaamisen prosessissa. Nykyisellään tietojen siirrossa on suuria puutteita Lakiehdotuksessa maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus luovuttaa kuntaan siirtymisen kannalta tarpeelliset henkilö- ja muut tiedot maakunnalle. Kuntaan ohjattavien osaamista ja palvelutarpeita koskevan tiedon tulisi välittyä myös kuntiin ajantasaisena tilastotietona palveluiden suunnittelua varten. Vaikka tulijat saavat suuren osan alkuvaiheen palveluista maakunnasta, he asuvat ja käyttävät myös kunnan kotoutumista tukevia palveluja. Erityisen tärkeää tietojen saaminen on kuntaan jäävien opetus ja- ja koulutuspalveluiden suunnittelulle.

Lain tavoitteena on hallittu ja suunnitelman muutto, jota maakunnan kautta tapahtuvan kuntaan ohjaamisen katsotaan edistävän. Pykälän mukaan kansainvälistä suojelua saanut henkilö voi kuitenkin siirtyä kuntaan myös vastaanottokeskuksen ohjaamana. Tällä kirjauksella virallistettaisiin nykyinen käytäntö. Turun kaupungin kanta on, että tätä käytäntöä ei ole tarpeen virallistaa lakitasolla. Uuden lain mukaisesti sopimusmenettelyn ulkopuolella tapahtuva kuntiin ohjaaminen on maakunnan vastuulla ja sen ohjaamaa toimintaa.

Vastaanottokeskuksissa tapahtuvassa kuntiin ohjaamisessa tulee olla yhteneväiset tavoitteet ja yhteinen suunnitelma maakunnassa asetettujen alueellisten tavoitteiden kanssa. Maakunnan tulisi vastata siitä, että vastaanottokeskuksilla on käytävissään ajantasaista ja laadukasta tietoa muuttoneuvonnassaan. Vastaanottokeskusten tulisi aktiivisesti kertoa muuttoneuvonnassaan myös alueellisista eroista työllistymismahdollisuuksissa ja asumistilanteessa.

Pykälän perusteluissa todetaan, että oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntaan ohjaaminen ilman kunnan kanssa tehtyä sopimus olisi maakunnalle uusi tehtävä. Samalla todetaan, että maakunta voisi toteuttaa sen myös kilpailuttamalla palveluntuottajan. Tällaisessa menettelyssä tulisi varmistaa, että ohjaus on laadullisesti riittävän tasokasta vastaamaan maahanmuuttajan tarpeita ja toisaalta huomioida maakunnan kuntien väliset erot mm. työllisyystilanteessa, asuntotilanteessa ja muissa kotoutumisen edellytyksissä. Lisäksi ohjauksen avulla tulisi pyrkiä ehkäisemään alueellista segregatiota.